

La Llengua Catalana en el seu Context. Ús i Realitat Social

Codi: 42495
Crèdits: 10

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313382 Estudis Avançats de Llengua i Literatura Catalanes	OT	0	0

Professor de contacte

Nom: Xavier Villalba Nicolás

Correu electrònic: Xavier.Villalba@uab.cat

Equip docent

Mar Massanell Messalles

Daniel Casals Martorell

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Equip docent extern a la UAB

Emili Boix Fuster (UB)

Núria Alturo Monné (UB)

Prerequisits

Els que es demanen per fer el màster.

Objectius

Aquest mòdul té com a objectiu proporcionar una formació específica en la variació social i funcional de la llengua catalana, així com en el context sociolingüístic en què estan imbricades. L'alumne es familiaritzarà amb els principals enfocaments teòrics que analitzen aquesta variació i amb les principals metodologies corresponents. Així l'alumne estarà preparat per a comprendre la complexitat de la variació social i funcional i, per tant, podrà prendre decisions pràctiques que afecten l'ús social de la llengua catalana, en l'administració, en els mitjans de comunicació i en la creació literària, entre d'altres.

Competències

- Aplicar els mètodes d'investigació propis dels àmbits lingüístic i literari.
- Produir informes sobre activitats o obres lingüístiques o literàries.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.

- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar els nous mètodes de treball en investigació social i funcional de la llengua.
2. Aplicar les normatives lingüístiques que afecten les diferents varietats i la legislació que determina l'ús de la llengua.
3. Produir informes sobre la problemàtica d'ús del català en una societat multilingüe.
4. Produir informes sobre l'ús de les diverses varietats socials i funcionals en la societat catalana actual.
5. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
6. Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
7. Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.

Continguts

BLOC 1

Professora: Núria Alturo

UB

Programa

1. Variació funcional i llengua oral/escrita: una aproximació des de la pragmàtica i l'anàlisi del discurs.
2. Etnografia de la comunicació: marc teòric i metodologia d'anàlisi (text i context). Fets comunicatius i competència comunicativa.
3. Transcripció del discurs oral: fonaments i mètode. Corpus de treball: COC, COR, CAP. Altres fonts.
4. Pragmàtica, estil i estils. Graells d'anàlisi i exemples d'anàlisi de discurs. Estil i funcionalitat
5. Pragmaestilística i multimodalitat: marcatge pragmaestilístic del text. Estratègies comunicatives i discursives.

BLOC 2. Variació i mitjans de comunicació

Professor: Daniel Casals

UAB

- La segona oralitat.
- Geolèctes i sociolectes
- Variació en els llibres d'estil

Professor: Daniel Casals Martorell. Departament de Filologia Catalana. UAB. Despatx B11-274. Bellaterra (Cerdanyola del Vallès).

Programa

1. Variació lingüística, llengua estàndard i llengua normativa. La segona oralitat

2. Procés d'estandardització lingüística: el cas català
3. Cronologia de la llengua catalana en els mitjans de comunicació
4. L'extensió social del català durant el franquisme
5. Recuperació del català per a l'àmbit públic. La polèmica heavy vs. light
6. Construcció dels primers models lingüístics per als mitjans de comunicació en català: l'Avui (1976-1986) i Ràdio 4
7. Trets dels models de llengua de TVC i Catalunya Ràdio
8. La variació geolectal en els llibres d'estil dels mitjans audiovisuals
9. L'assessorament lingüístic als mitjans de comunicació: correcció, formació, avaluació
10. La variació funcional. Els gèneres informatius radiofònics
11. Les sèries de ficció com a instruments d'educació i de cohesió social

BLOC 3

Professor: Emili Boix-Fuster

UB

Programa

Les ideologies lingüístiques en la transmissió lingüística intergeneracional i en la variació social

- (1) La sociolingüística de la societat i la sociolingüística de la llengua. La sociolingüística del poder (la metàfora del mercat) de Pierre Bourdieu: capitals, camps i habitus.
  - (2) La transmissió lingüística intergeneracional (TLI), com a prioritat per a Fishman. Les ideologies lingüístiques. La vitalitat etnolingüística subjectiva. La TLI: els qüestionaris de les entrevistes semidirigides de final obert.
  - (3) La TLI: primers resultats qualitius i quantitius als països de llengua catalana
  - (4) La TLI: la transcripció.// La variació sociolectal en català
  - (5) La variació sociolectal en la literatura i els mitjans de comunicació: Pigmalí i papà/papa com a exemples. La variació sociolectal: dades del Corpus Sociolectal (COS) de la UB.
- Posada en comú de les dades de TLI i conclusió del bloc.

BLOC 4

Professora: Mar Massanell Messalles

Bloc 4. El català nord-occidental en el seu context: ús i realitat social

A. Plantejament de la situació: el català nord-occidental en el seu context social

1. Adveniment de la democràcia i creació de l'estat de les autonomies: fragmentació del territori nord-occidental
  - 1.1. Comunitat Autònoma de Catalunya
  - 1.2. Comunitat Autònoma d'Aragó

- 1.3. Frontera autonòmica i frontera dialectal
- 2. Procés d'estandardització lingüística de la llengua catalana: inici i represa
  - 2.1. Etapes d'un procés d'estandardització
    - 2.1.1. Selecció: unitarista o (més o menys) composicional
    - 2.1.2. Codificació o normativització i autoritat normativa
    - 2.1.3. Extensió del coneixement i de l'ús
    - 2.1.4. Elaboració funcional: compleció terminològica i cultiu estilístic
  - 2.2. Estàndard català: monocèntric, composicional, polimòrfic
- 3. Codificació de la llengua escrita catalana: ortografia valenciana, gramàtica central
  - 3.1. Ortografia i normes de lectura
  - 3.2. Morfologia estàndard: el cas de l'article, dels pronoms febles, dels possessius i de la conjugació verbal
    - 3.2.1. Fabra (1918, 1932): la font
    - 3.2.2. Divulgadors
- 4. Normalització lingüística al Principat: planificació d'un estàndard oral polimòrfic, difusió d'un estàndard oral en modalitat central
  - 4.1. La Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana
    - 4.1.1. Principals trets fonètics i morfològics dialectals inclosos en l'estàndard oral
  - 4.2. D'El català a TV3 a l'ésAdir
  - 4.3. Veus nord-occidentals a Televisió de Catalunya
    - 4.3.1. El cas de Lo Cartanyà

B. Disseny d'una recerca: la constitució d'un corpus per a l'estudi del canvi morfològic en el català nord-occidental

- 1. Possibilitats d'estudi lingüístic
- 2. Hipòtesis de treball
- 3. Objectius
- 4. Planificació de la recerca
  - 4.1. Elaboració del qüestionari
  - 4.2. Disseny del treball de camp
    - 4.2.1. Traçat de la xarxa geogràfica
    - 4.2.2. Caracterització dels informants
- 5. Recollida de dades sobre el terreny
- 6. Constitució del corpus

C. Estudis de cas

Cas 1. Efectes de l'edat i de l'entorn poblacional en el procés d'orientalització del català parlat a l'Alt Urgell

Cas 2. La vitalitat dels trets subdialectals en la morfologia verbal tortosina: una qüestió d'edat i de fronteres

Cas 3. Gradació de la pervivència dels incoatius amb i en els diversos territoris nord-occidentals i factors que hi intervenen

Cas 4. Evolució del present de subjuntiu en el nord-occidental actual: la creació de paradigmes mixtos que satisfacin les exigències de l'estandardització salvaguardant el rebuig al sincretisme

Metodologia

Classes expositives, aprenentatge basat en problemes, realització d'activitats pràctiques i treballs, presentació oral de treballs, debats, participació en activitats complementàries.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exposició de temes, pràctiques d'aula i exercicis de reforç per grup	50	2	1, 2, 3, 4, 6
Tipus: Supervisades			
Feina tutoritzada	70	2,8	1, 2, 3, 4, 6
Tipus: Autònomes			
Estudi de la matèria - Lectura crítica de textos - Anàlisi de dades - Redacció de treballs	120	4,8	

Avaluació

L'avaluació es basarà en la realització i superació dels treballs, exercicis o presentacions. encomanats en cada bloc. S'avaluarà el coneixement de la matèria i la capacitat d'aplicar-ne els mètodes i els conceptes. La nota final serà la suma ponderada de les puntuacions obtingudes en cada bloc. S'obtindrà un "no presentat" quan no s'hagi fet un dels quatre blocs.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Resolució d'exercicis - Lliurament de treballs - Presentacions orals	100%	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

Bibliografia

Bloc 1:

Alturo, Núria; Bladas, Òscar; Payà, Marta; Payrató, Lluís (ed.) (2004): Corpus oral de registres. Materials de treball. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona.

Alturo, Núria; Keizer, Evelien; Payrató, Lluís (ed.) (2014): The interaction between context and grammar in Functional Discourse Grammar. Pragmatics, 24 (Monogràfic). Disponible a <
https://ipra.uantwerpen.be/main.aspx?c=*HOME&n=1480>

Bibliografia de pragmàtica i anàlisi del discurs (BiPAD-cat). Recurs en línia. Disponible a <
<http://www.ub.edu/grepad/bd/bipad-cat/>>

Castellà Lidon, Josep Maria (2001): La complexitat lingüística en el discurs oral i escrit: densitat lèxica, composició oracional i connexió textual. Barcelona: Universitat de Barcelona. Tesi doctoral. Disponible a <
<http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/7486/tjcl1de2.pdf?sequence=1>>

Cuenca, Maria Josep (2014): "The use of demonstratives and context activation in Catalan parliamentary debate". Discourse Studies, 16: 729-752.

Curell, Hortènsia (2013): "Politeness and cultural styles of speaking in Catalan". Payrató, Lluís; Cots, Josep Maria (ed.): The Pragmatics of Catalan. Berlín/Boston: De Gruyter Mouton. 273-308.

Grup d'Estudis de Pragmàtica i Anàlisi del Discurs (GrEPAD) (2017): Bibliografia de pragmàtica i anàlisi del discurs (BiPAD-cat). Barcelona: Dipòsit Digital de la Universitat de Barcelona. Disponible a <
<http://hdl.handle.net/2445/112146>>

Payrató, Lluís (ed.) (1998): Oralment. Estudis de variació funcional. Barcelona: Universitat de Barcelona - Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Payrató, Lluís (2012): "L'anàlisi del discurs al segle XXI: reflexions crítiques a l'entorn del context comunicatiu i la multimodalitat". Dins Vicent Salvador (ed.), L'ull despert. Anàlisi crítica dels discursos d'avui. València: Edicions Tres i Quatre. 105-149.

Payrató, Lluís (2016): "Multimodalitat i llengua oral. Ensenyant les fronteres del llenguatge". Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura, 70: 43-49. (Versió espanyola: "Multimodalidad y lengua oral. Enseñando las fronteras del lenguaje". Textos. Didáctica de la Lengua y de la Literatura, 73: 43-49.)

Payrató, Lluís; Alturo, Núria (ed.) (2002): Corpus oral de conversa col·loquial. Materials de treball. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona.

Payrató, Lluís; Cots, Josep Maria (ed.) (2013): The Pragmatics of Catalan. Berlín/Boston: De Gruyter Mouton.

Payrató, Lluís; Fitó, Jaume (ed.) (2008): Corpus audiovisual plurilingüe. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona.

Payrató, Lluís, Nogué, Neus (eds.) (2013): Estil i estils. Teoria i aplicacions de l'estilística. Universitat de Barcelona - PPU. Disponible en obert a Publicacions de la Universitat de Barcelona <
<http://www.publicacions.ub.edu/refs/grup-estudi-variacio/ficha.aspx?cod=08385>>

Salvador, Vicent (2013): "Metaphor and style in Catalan". The Pragmatics of Catalan. Berlín/Boston: De Gruyter Mouton. 309-330.

Tuson, Amparo (1995): Anàlisi de la conversa. Barcelona: Empúries.

Viana, Amadeu (2006): "Humor i argumentació en la conversa ordinària: una aproximació". Alturo, Núria; Josep Besa; Òscar Bladas i Neus Nogué (ed.): L'argumentació. Barcelona: Universitat de Barcelona i Promociones y Publicaciones Universitarias (PPU). Disponible en obert a Publicacions de la Universitat de Barcelona <
<http://www.publicacions.ub.edu/ficha.aspx?cod=08382>>

Bloc 2:

Es distribuirà al començament del curs.

Bloc 3:

Boix, Emili (1998) "La variació social". Caplletra. Revista Internacional de Filologia 25, 135-132.

Boix, Emili (1999) "Papà, papa, pare nostre. Un exercici de dialectologia social". Revista de Llengua i Literatura, 18, 445-473.

Boix, Emili (2007) "Els Pigmalions de Joan Oliver i Xavier Bru de Sala: dues adaptacions separades per quaranta anys". Els Marges 78, 55-80.

Boix, E.(1999) "L'entrevista semidirigida en sociolingüística. Alguns suggeriments artesanals", a E. Boix, Núria Alturo (et al.) El contacte i la variació lingüística: Descripció i metodologia. Barcelona: PPU, 239-283.

Boix, E. (2001) "Varietats socials ". A: F. Vallverdú i J.Bañeres (eds.) Enciclopèdia de la Llengua Catalana. Barcelona: Eds. 62.

Boix, Emili (2007) Corpus de Varietats socials. Materials de treball. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.

Boix-Fuster, Emili (2009) Català o castellà amb els fills? La transmissió de la llengua en famílies bilingües a Barcelona. Sant Cugat del Vallès: Rourich.

Boix-Fuster, Emili; i Torrens, Rosa M. (eds.) (2011) Les llengües al sofà. El plurilingüisme familiar als països de llengua catalana. Lleida: Pagès editors.

Bourdieu, Pierre (1982) Ce que parler veut dire. Paris: Fayard.

Briguglia, Caterina (2013) Dialecte i traducció literària. El cas català. Vic: Eumo.

Montoya, Brauli i Mas, Antoni (2012) La transmissió familiar del valencià. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua.

Pomares, Joaquim (1997) Diccionari del català popular i d'argot. Barcelona: Eds. 62.

Sabater, Antònia (2012) Els senyors de Palma. Història oral. Palma de Mallorca: Edicions Documenta Balear

Schieffelin, Bambi B. et al. (2012, or. anglès 1998) Ideologías lingüísticas. Madrid: Catarata.

Subirats, Marina (2012) Barcelona: de la necessitat a la llibertat. Les classes socials al tombant del segle XXI. Barcelona: L'Avenç.

Bloc 4:

Agustí, A. (ed.) (1996): El nord-occidental entre dues llengües? Lleida: IEI.

Cano, M. A., J. Martines, V. Martines i J. J. Ponsoda (ed.) (2002): Les claus del canvi lingüístic. Alacant: IIFV; Ajuntament de la Nucia; Cajade Ahorros del Mediterráneo.

Casals, D. (2001): «Contribució dels media orals en la construcció d'un estàndard de masses plural: presència del dialecte nord-occidental en el llibre d'estil de les emissores radiofòniques de la CCRTV». Zeitschrift für Katalanistik, 14, p. 150-161.

Casanova, E. (1992). «El català dins la Romània: a propòsit del doblet incoatiu ESC/ISC». A: R. Lorenzo (ed.), Actas do XIX Congreso Internacional de Lingüística e Filoloxía Románicas, vol. V. La Corunya: Fundación Pedro Barrié de la Maza, Conde de Fenosa, p. 293-315.

- Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (2006). ésAdir [en línia]. Barcelona: Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals. <http://esadir.cat>
- Dressler, W. U., W. Mayerthaler et al. (ed.) (1987). Leitmotifs in natural morphology. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins.
- Espluga, J. L. i A. Capdevila (1995): Franja, frontera i llengua. Conflictes d'identitat als pobles d'Aragó que parlen català. Lleida: Pagès.
- Fabra, P. (1913): Normes ortogràfiques. Barcelona: IEC.
- Fabra, P. (1917): Diccionari ortogràfic. Barcelona: IEC.
- Fabra, P. (1918, 1933⁷ [2000^f]): Gramàtica catalana. Barcelona: IEC.
- Fabra, P. (1932 [1981¹³]): Diccionari general de la llengua catalana. Barcelona: Edhasa.
- Fabra, P. (1956): Gramàtica catalana. Barcelona: Teide.
- Gargallo, J. E. (1999): «O catalán de Aragón». A: F. Fernández i A. Santamarina (ed.), Estudios de sociolingüística románica. Linguas e variedades minorizadas. Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela, p. 235-276.
- Haugen, E. (1983): «The implementation of Corpus Planning: Theory and Practice». A: J. Cobarrubias i J. A. Fishman (ed.), Progress in Language Planning. International Perspectives. Berlín / Nova York / Amsterdam: Mouton, p. 269-289.
- Institut d'Estudis Catalans; Secció Filològica (1990a [1999³]). Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana [= Proposta]. I. Fonètica. Barcelona: IEC.
- Institut d'Estudis Catalans; Secció Filològica (1990b). «La llengua en els mitjans de comunicació de massa i especialment en la televisió». A: Institut d'Estudis Catalans; Secció Filològica (1990), Documents de la Secció Filològica, i, Barcelona: IEC.
- Institut d'Estudis Catalans; Secció Filològica (1992 [1999³]). Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana [= Proposta]. II. Morfologia. Barcelona: IEC.
- Kabatek, J. i C. D. Pusch (ed.) (2009): Variació, poliglòssia i estàndard. Processos de convergència i divergència lingüístiques en català, occità i basc. Aachen: Shaker.
- Lamuela, X. (1994): Estandardització i establiment de les llengües. Barcelona: Edicions 62.
- Martí i Castell, J. (ed.) (1991): Processos de normalització lingüística: l'extensió d'ús social i la normativització. Barcelona: Columna.
- Massanell, M. (2011): Permeabilitat del català nord-occidental a l'estàndard mediàtic i educatiu: el cas de l'Alt Urgell. Barcelona: IEC.
- Massanell, M. (2012): «Feva temps que no diva tants verbs!» Manteniment i transformació de paradigmes verbals en el català nord-occidental del tombant de segle. Barcelona: PAM.
- Massanell, M. i G. Palà (en premsa): «Que ho faça jo?! Que ho faci ell! Evolució del present de subjuntiu en el nord-occidental actual". Zeitschrift für Katalanistik.
- Massip, M. À. (1996): «Actituds interdialectals: importància en l'esdevenidor de les varietats lingüístiques. L'actitud dels parlants del dialecte català tortosí enfront del dialecte i dels parlants de Barcelona». A: Miscel·lània Colón, 6, p. 365-377.
- Pérez Saldanya, M. (1998): Del llatí al català. Morfosintaxi verbal històrica. València: UV.

- Pérez Saldanya, M. i G. Rigau (2005): «Variació gramatical i prescripció». A: Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana (15 i 16 d'octubre de 2004). Barcelona / València / Alacant / Castelló: IEC / UV / UA / UJI, p. 109-124.
- Pradilla, M. À. (ed.) (1999): La llengua catalana al tombant del mil·lenni. Aproximació sociolingüística. Barcelona: Empúries.
- Pradilla, M. À. (ed.) (2001): Societat, llengua i norma. A l'entorn de la normativització de la llengua catalana. Benicarló: Alambor.
- Pradilla, M. À. (ed.) (2004): Calidoscopi lingüístic. Un debat entorn les llengües de l'Estat. Barcelona: Octaedro.
- Pradilla, M. À. (2008): Sociolingüística de la variació i llengua catalana. Barcelona: IEC.
- Segarra, M. (1985a). Història de l'ortografia catalana. Barcelona: Empúries.
- Segarra, M. (1985b [1987²]). Història de la normativa catalana. Barcelona: EC.
- Segarra, M. (1998). Pompeu Fabra: una biografia. Barcelona: Empúries.
- Segarra, M. (2000): Anàlisi de la normativa catalana. Barcelona: UOC.
- Segarra, M. i M. Bassols (2009): El col·loquial dels mitjans de comunicació. Vic: Eumo.
- Sistac, R. (1997): «Els dialectes a la fi del mil·lenni», Àrnica, 33, p. 39-47.
- Sistac, R. (1998): «El procés d'estandardització i el català nord-occidental». A: M. A. Cano, J. Martines i V. Martines (ed.), Un món de llengües. Alcoi: Marfil, p. 275-280.
- Televisió de Catalunya (1995 [1998²]). El català a TV3. Llibre d'estil. Barcelona: Edicions 62.
- Veny, J. (1998¹² [1978]): Els parlars catalans. Mallorca: Moll.
- Veny, J. (1986). Introducció a la dialectologia catalana. Barcelona: EC.
- Veny, J. (2001): Llengua històrica i llengua estàndard. València: UV.
- Veny, J. i M. Massanell (2015): Dialectologia catalana. Aproximació pràctica als parlars catalans. Barcelona / Alacant / València: UB / UA / UV.
- Wheeler, M. W. (1993): «On the hierarchy of naturalness principles in inflexional morphology». *Journal of Linguistics*, 29, p. 95-111.
- Wheeler, M. W. (2007): «El canvi flexional: els verbs en el nord-occidental», dins *Morfologia i fonologia catalana i romànica: estudis diacrònics*. Alacant / Barcelona: IIFV / PAM.
- Wurzel, W. U. (1989): *Inflectional Morphology and Naturalness*. Dordrecht / Boston / Londres: Kluwer Academic Publishers.